



Koninklijke Marechaussee

Rapport uitvoering Motie 21 door de Koninklijke Marechaussee

Versie	1.0
Status	Definitief

Colofon

Koninklijke Marechaussee
Staf Commandant Koninklijke Marechaussee
Kabinet
Cluster Juridische Zaken

Locatie Den Haag - Plein-Kalvermarktcomplex
Kalvermarkt 32 's-Gravenhage

Postadres Postbus 20701
2500 ES 'S-GRAVENHAGE
MPC 58B

Contactpersoon


@mindef.nl

Versie 1.0
Opdrachtgever Minister van Defensie
Auteur 

Inhoud

1	Inleiding—4
1.1	Aanleiding—4
1.2	Opzet rapport—5
2	Inventarisatie en beoordeling—6
2.1	Inleiding—6
2.2	Aanpak—6
2.3	Definities—7
2.3.1	Afkomstgerelateerde indicatoren—7
2.3.2	Verwerken—7
2.3.3	Bijzondere categorieën van gegevens—8
2.3.4	Risicomodel of risicoprofiel (door KMar intelbeelden genoemd)—8
3	Bevindingen—9
3.1	Vergaren en verwerken van gegevens—9
3.2	Resultaten inventarisatie—10
3.2.1	Intelbeelden A&O—11
3.2.2	Lijst Recidive Drugskoeriers—11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het debat van 19 januari 2020 over het rapport 'Ongekend Onrecht' van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) is bij motie van het lid Marijnissen (SP) c.s. verzocht om "een voorstel te doen hoe overal binnen overheidsinstellingen vervuilde data, risicomodellen en het gebruik van nationaliteit kan worden opgeruimd".¹ Door het lid Klaver (GroenLinks) c.s. is verzocht om hierbij niet alleen te kijken naar nationaliteit, maar ook naar etniciteit en geboorteplaats. Deze moties worden hierna gezamenlijk aangehaald als 'Motie 21'.²

Met de brief van 8 april 2021 heeft de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), mede namens de Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst, de Staatssecretaris Toeslagen en Douane en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Tweede Kamer geïnformeerd over de interpretatie van deze moties en de uitwerking van het gevraagde voorstel. Het Kabinet heeft in deze brief toegelicht dat er met de Kamer zeer aan wordt gehecht dat discriminatie, zoals bedoeld in artikel 1 van de Grondwet, door het gebruik van risicomodellen te allen tijde moet worden voorkomen. Het Kabinet heeft hierbij opgemerkt dat het gebruik van afkomstgerelateerde indicatoren (agi), zoals nationaliteit, etniciteit en geboorteplaats, alleen is toegestaan als daar een objectieve rechtvaardigingsgrond voor is. Binnen de werkingssfeer van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet politiegegevens (Wpg) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg), moet het verwerken van deze gegevens bovendien voldoen aan de vereisten van een wettelijke grondslag en de eisen van rechtmatigheid, behoorlijkheid, transparantie, proportionaliteit en subsidiariteit.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft de coördinatie van het interdepartementale programma waaraan de hierboven genoemde ministeries deelnemen op zich genomen. BZK heeft daarbij aangegeven dat zij Motie 21 zo interpreteert, dat deze betrekking heeft op onrechtmatig en/of oneigenlijk gebruik van agi in risicomodellen of risicoprofielen.³ Bij de beoordeling van deze modellen of profielen dient er zowel naar de rechtmatigheid (of het gebruik op basis van de geldende wet- en regelgeving is toegestaan), als naar het mogelijke oneigenlijk gebruik (of er een objectieve rechtvaardiging bestaat) ervan worden gekeken.

In voornoemde brief van 8 april 2021 heeft BZK, samengevat weergegeven, de volgende processtappen onderscheiden:

- Stap 1: Inventarisatie, waarbij er wordt onderzocht of, en zo ja, in welke gevallen agi worden verwerkt;
- Stap 2: Beoordeling, waarbij de bij stap 1 aangetroffen risicomodellen of risicoprofielen worden getoetst op (on)rechtmatig of (on)eigenlijk gebruik van agi van de bij stap 1 aangetroffen risicomodellen en -profielen.
- Stap 3: Rectificatie of wissen, waarbij gegevens dienen te worden gerectificeerd of

¹ *Kamerstukken II 2020/21*, 35510, nr 2; Een risicomodel is een model dat bestaat uit vooraf bepaalde indicatoren en aangeeft of er sprake is van een verhoogd risico op een bepaald verschijnsel. Zie: *Aanhangsel van Handelingen II 2020/21*, nr. 3177.

² *Kamerstukken II 2020/21*, 35510, nrs. 16 en 21.

³ Binnen de KMar worden risicomodellen /risicoprofielen 'intelbeelden' genoemd.

gewist wanneer deze voortvloeien uit risicomodellen of –profielen waarin onrechtmatig of oneigenlijk gebruik is gemaakt van agi.

Defensie

Ten aanzien van de andere krijgsmachtdelen en de defensiebrede verwerkingen worden voornoemde stappen uitgevoerd door coördinerend adviseur bedrijfsvoering van de Bestuursstaf, [REDACTED]

1.2 Opzet rapport

In hoofdstuk 2 van dit rapport zal eerst worden aangegeven op welke wijze de inventarisatie binnen de KMar is uitgevoerd. Vervolgens zal worden toegelicht op welke wijze de beoordeling van de aangetroffen risicomodellen en –profielen (binnen de KMar worden deze profielen intelbeelden genoemd) is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 zal worden ingegaan op de uitkomsten van deze beoordeling.

2 Inventarisatie en beoordeling

2.1 Inleiding

De opdracht tot het uitvoeren van Motie 21 binnen de Koninklijke Marechaussee (KMar) is door de plaatsvervangend Secretaris-Generaal van het Ministerie van Defensie, door tussenkomst van de Directie Juridische Zaken, bij het cluster Juridische Zaken van de KMar neergelegd. Het clusterhoofd Juridische Zaken heeft de uitvoering van de motie belegd bij de privacyfunctionaris van de KMar. Vervolgens heeft er overleg tussen de privacyfunctionaris en de politie plaatsgevonden over hoe laatstgenoemde de motie interpreteert en er uitvoering aan geeft. De politie heeft toegelicht dat zij alleen kijkt naar risicomodellen en risicoprofielen waarin agi worden verwerkt. De politie heeft hierbij toegelicht dat de Minister van Justitie en Veiligheid, langs welke lijn de politie aan de Tweede Kamer rapporteert, met deze werkwijze akkoord is. De KMar heeft in de uitvoering van de motie dezelfde werkwijze als de politie aangehouden. Dit betekent dat door de KMar eveneens alleen is gekeken naar intelbeelden waarin agi worden verwerkt. Deze werkwijze is vermeld in het Plan van Aanpak dat, na afstemming ervan met de betrokken clusters en afdelingen, ter goedkeuring is aangeboden aan de Commandant Koninklijke Marechaussee (CKMar).⁴ CKMar heeft op 23 augustus 2022 het Plan van Aanpak goedgekeurd.

2.2 Aanpak

De inventarisatie is gestart met het raadplegen van:

- het AVG-verwerkingenregister;
- het Wpg-verwerkingenregister; en
- de lijst met systemen en registers, welke is opgesteld met het oog op het uitvoeren van Data Privacy Impact Assessments (DPIA's).

Gelijktijdig heeft het Bureau Regie & Besturing van de Directie Operaties, op verzoek van de privacyfunctionaris, een uitvraag bij het Landelijk Tactisch Commando (LTC) gedaan.

Voorts is er een juridisch beoordelingskader opgesteld, waarin zowel de criteria uit de Wpg als de AVG zijn opgenomen en nader zijn uitgewerkt. Dit kader is als bijlage I bij dit rapport gevoegd.

In het beoordelingskader en de daaropvolgende beoordeling van de aangetroffen intelbeelden, worden de volgende definities gehanteerd.

⁴ De Minister van Defensie is verwerkingsverantwoordelijke voor de politiegegevens die op grond van de Wet politiegegevens worden verwerkt. Middels artikel 1.3, eerste lid, van de Regeling Wpg Defensie heeft de Minister CKMar als Wpg-beheerder aangewezen. In het tweede lid van dit artikel is bepaald dat de Wpg-beheerder zorg draagt voor naleving van de regelgeving omtrent verwerking van politiegegevens door de Koninklijke Marechaussee. Hij doet dit namens de Minister.

2.3 Definities

2.3.1 *Afkomstgerelateerde indicatoren*⁵

Ras, etniciteit, nationaliteit, geboorteplaats en geboorteland worden als agi beschouwd. Voor het woord 'ras' kan worden aangesloten bij het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. Daarin wordt naast ras ook genoemd het aanknopen bij verschillende kenmerken, namelijk fysieke, etnische, geografische, culturele, historische of godsdienstige. Voorbeelden van ras en etniciteit zijn daarmee niet alleen termen als 'Arabisch', 'Slavisch' of 'Japans'. Ook de naam of toegedichte naam van een specifieke etnische groep valt eronder, bijvoorbeeld 'Oeigoer' of 'Han-Chinees' (China) en 'Hazara' (Afghanistan). Ook culturele of godsdienstige groepen vallen eronder. Dat een persoon een bepaalde geloofsovertuiging heeft, geldt daardoor ook als afkomstgerelateerde indicator voor dit onderzoek.

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft 'ethnicity' en 'race' als volgt gedefinieerd:

"Ethnicity and race are related and overlapping concepts. Whereas the notion of race is rooted in the idea of biological classification of human beings into subspecies according to morphological features such as skin colour or facial characteristics, ethnicity has its origin in the idea of societal groups marked by common nationality, tribal affiliation, religious faith, shared language, or cultural and traditional origins and backgrounds."⁶

2.3.2 *Verwerken*

In de Wpg wordt onder 'het verwerken van politiegegevens' verstaan:

"Elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot politiegegevens of een geheel van politiegegevens, al dan niet uitgevoerd op geautomatiseerde wijze, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, afschermen of vernietigen van politiegegevens."⁷

In de AVG wordt het 'verwerken van persoonsgegevens' gedefinieerd als:

"Een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens."

⁵ Deze definitie is afkomstig uit Vragenlijst ten behoeve van Uitvoering motie 21 Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag.

⁶ EHRM 13 december 2005, Timishev t. Rusland, nr. 55762/00 en 55974/00, par. 55 en EHRM 22 december 2009, nrs. 27996/06 en 34836/06, Sejdić en Finci t. Bosnië Herzegovina, par. 43.

⁷ Zie artikel 1, onder c, van de Wpg.

2.3.3 *Bijzondere categorieën van gegevens*

In artikel 5 van de Wpg worden categorieën van bijzondere politiegegevens als volgt gedefinieerd:

“De verwerking van politiegegevens waaruit ras, etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, of het lidmaatschap van een vakbond blijkt, en de verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een natuurlijke persoon, of gegevens over gezondheid, seksuele leven en seksuele gerichtheid vindt slechts plaats wanneer dit onvermijdelijk is voor het doel van de verwerking, in aanvulling op de verwerking van andere politiegegevens betreffende de persoon en de gegevens afdoende zijn beveiligd.”

In artikel 9, eerste lid, van de AVG staat ten aanzien van het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens het volgende:

“Verwerking van persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid zijn verboden.”

2.3.4 *Risicomodel of risicoprofiel (door KMar intelbeelden genoemd)*

Iedere verwerking waarbij een persoonsgegeven wordt gebruikt bij de beoordeling of wet- en regelgeving wordt nageleefd, of een betrokkene in aanmerking komt voor aanspraken of bij het controleren op misbruik en/of fraude.⁸ Ook het gebruik van ‘zwarte lijsten’ wordt door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) aangemerkt als een risicomodel.⁹ Een risicomodel kan werken met een algoritme of ander geautomatiseerd proces, maar dat hoeft niet. Ook niet-geautomatiseerde verwerkingen waarbij geen algoritmen gebruikt worden, vallen hieronder.

⁸ Deze definitie komt uit de Vragenlijst ten behoeve van Uitvoering motie 21 ‘POK’ van JenV.

⁹ Idem.

3 Bevindingen

3.1 Vergaren en verwerken van gegevens

De bevoegdheid tot het vergaren van persoons- en politiegegevens volgt niet uit de Wpg of de AVG, nu beide wetten alleen zien op het verwerken van deze gegevens. Deze bevoegdheid volgt wel uit , onder andere, artikel 4, eerste lid, van de Politiewet 2012, waarin de, aan de KMar opgedragen politietaken zijn vastgelegd:¹⁰

- a. Het waken over de veiligheid van de leden van het koninklijk huis, in samenwerking met andere daartoe aangewezen organen;
- b. De uitvoering van de politietaak ten behoeve van Nederlandse en andere strijdkrachten, alsmede internationale militaire hoofdkwartieren, en ten aanzien van tot die strijdkrachten en hoofdkwartieren behorende personen;
- c. De uitvoering van de politietaak op de luchthaven Schiphol en op de andere door Onze Minister en Onze Minister van Defensie aangewezen luchtvaartterreinen, alsmede de beveiliging van de burgerluchtvaart;
- d. De verlening van bijstand alsmede de samenwerking met de politie krachtens deze wet, daaronder begrepen de assistentieverlening aan de politie bij de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, het bewaken en beveiligen van objecten en diensten en het waken over de veiligheid van aangewezen personen als bedoeld in artikel 42, eerste lid, onder c;
- e. De uitvoering van de politietaak op plaatsen onder beheer van Onze Minister van Defensie, op verboden plaatsen die krachtens de Wet bescherming staatsgeheimen ten behoeve van de landsverdediging zijn aangewezen, alsmede op het terrein van de ambtswoning van Onze Minister-President;
- f. De uitvoering van de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, waaronder begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister voor Immigratie en Asiel aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde;
- g. De bestrijding van mensensmokkel en van fraude met reis- en identiteitsdocumenten;
- h. Het in opdracht van Onze Minister en Onze Minister van Defensie ten behoeve van De Nederlandsche Bank N.V. verrichten van beveiligingswerkzaamheden.

¹⁰ De persoonsgegevens die in het kader van de uitvoering van de uitvoering van de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, waaronder begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister voor Immigratie en Asiel aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde (art. 4, eerste lid, onder f, van de Pw 2012, vallen niet onder de Wpg, maar onder de AVG.

Politiegegevens mogen vervolgens worden verwerkt ten behoeve van een van de volgende doeleinden:

- uitvoering van de dagelijkse politietaak (art. 8 Wpg);
- onderzoek in verband met de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval (art. 9 Wpg);
- inzicht in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde (art. 10 Wpg);
- ondersteunende taken (art. 13 Wpg).

Persoonsgegevens mogen worden verwerkt ten behoeve van een van de onderstaande zes (6), in artikel 6 van de AVG genoemde, doeleinden:

- a) De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden;
- b) De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen;
- c) De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;
- d) De verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen;
- e) De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;
- f) De verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.

3.2 Resultaten inventarisatie

Na de uitvraag binnen de KMar heeft de privacyfunctionaris 35 intelbeelden van de Sectie Analyse en Onderzoek (hierna: A&O) ontvangen,¹¹ welke op het moment van de uitvraag in de operatie werden gebruikt bij het uitvoeren van de hierboven vermelde politietaken. Naast deze intelbeelden is ook informatie verkregen over de Lijst recidive drugskoeriers, welke wordt gebruikt door de Eenheid Watchlists en Profielen van het Targeting Center Borders. Deze 35 intelbeelden en vorengenoemde lijst zijn vervolgens door de privacyfunctionarissen en de AVG-coördinator aan de hand van het juridisch beoordelingskader beoordeeld.

¹¹ De Sectie Analyse en Onderzoek maakt deel uit van de Afdeling Intelligence, die op haar beurt weer valt onder het LTC.

3.2.1 *Intelbeelden A&O*

De door A&O opgestelde intelbeelden worden gebruikt om de politietaken, als genoemd in artikel 4, eerste lid, onder f en/of g, Pw 2012, efficiënter en doelgerichter te kunnen uitvoeren.¹²

Bij de beoordeling van de intelbeelden is vastgesteld dat in vier (4) van hen geen agi worden verwerkt.

In de overige 30 intelbeelden van A&O wordt de agi 'nationaliteit' verwerkt met het oog op de uitvoering van de grenstaak (artikel 4, eerste lid, aanhef en onder f, Pw 2012). Daarmee is sprake van een verwerking als bedoeld in artikel 6, eerste lid, onder c, juncto artikel 6, derde lid, onder b, van de AVG. Dit betekent dat de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.

Op het moment dat er een vermoeden van mensensmokkel en/of fraude met reis- en identiteitsdocumenten ontstaat, worden de persoonsgegevens op grond van de artikelen 8 of 9 van de Wpg verder verwerkt ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Deze verdere verwerking van de persoonsgegevens is voor een ander doel dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn verzameld. Deze verdere verwerking dient op grond van het gestelde in de AVG dan te berusten op lidstaatrechtelijke bepalingen uit, onder meer, de Wpg, het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. Gelet op het bepaalde in artikel 6, vierde lid, van de AVG gelezen in samenhang met artikel 23, eerste lid, onder d, van de AVG, is deze verdere verwerking voor een ander doel rechtmatig.

Bij het verwerken van persoons- en politiegegevens moet er altijd worden gekeken of het verwerken noodzakelijk en ter zake dienend is en of er niet bovenmatig veel gegevens worden verwerkt. Voor alle 30 intelbeelden is vastgesteld dat het verwerken van de afkomstgerelateerde indicator 'nationaliteit' noodzakelijk en ter zake dienend is voor het effectieve gebruik van het intelbeeld. Voorts is niet gebleken dat deze agi bovenmatig is. Op grond hiervan is voor alle 30 intelbeelden beoordeeld dat het verwerken van deze agi, naast rechtmatig, ook als behoorlijk kan worden aangemerkt.

Voor alle 30 intelbeelden is vastgesteld dat de verwerking van de afkomstgerelateerde indicator 'nationaliteit' rechtmatig en behoorlijk is.

3.2.2 *Lijst Recidive Drugskoeriers*

Sinds eind 2001 is het probleem van cocaïnesmokkel door koeriers via de lucht naar Nederland dusdanig groot geworden, dat door de toenmalige Minister van Justitie een plan van aanpak is opgesteld met maatregelen die de problematiek tot beheersbare proporties zou moeten terugbrengen. Eén van deze maatregelen is de Lijst Recidive Drugskoeriers (LRD).

Op het moment dat een persoon op een door KLM, SLM of TUI uitgevoerde directe vlucht vanaf het Caribisch gebied naar luchthaven Schiphol wordt aangetroffen met cocaïne, en daar vervolgens ook strafrechtelijk voor wordt veroordeeld, kunnen deze

¹² Artikel 4, eerste lid onder f, Pw 2012 betreft "De uitvoering van de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, waaronder begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister voor Immigratie en Asiel aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde". Artikel 4, eerste lid onder g, Pw 2012 betreft "De bestrijding van mensensmokkel en van fraude met reis- en identiteitsdocumenten".

luchtvaartmaatschappijen deze persoon een civielrechtelijk vliegverbod opleggen. Dit verbod houdt in dat deze persoon voor de duur van 3 jaar op een directe vlucht vanaf luchthaven Schiphol naar het Caribisch gebied (en vice versa) door de luchtvaartmaatschappij kan worden geweigerd. De persoonsgegevens die de luchtvaartmaatschappijen met het oog hierop verwerken, vallen onder de AVG.

Tussen de Minister van Justitie en Veiligheid en deze luchtvaartmaatschappijen zijn convenanten afgesloten. Deze convenanten zijn in de Staatscourant gepubliceerd.

De rol van de KMar, welke ook in deze convenanten is vastgelegd, is administratief van aard. De KMar houdt namens de genoemde luchtvaartmaatschappijen een lijst bij van de personen aan wie door deze drie (3) luchtvaartmaatschappijen een vliegverbod is opgelegd. Op de lijst worden met betrekking tot een passagier aan wie een vliegverbod is opgelegd, de volgende gegevens bijgehouden: voorna(a)m(en), achternaam, geslacht, geboortedatum, geboorteplaats en het woonland.

Gelet hier, is vastgesteld dat de afkomstgerelateerde indicator 'geboorteplaats' wordt verwerkt. Om te kunnen bepalen of een persoon wel of niet op de betreffende lijst staat, is het noodzakelijk om de identiteit te kunnen vaststellen. Daarbij is het noodzakelijk om ook de geboorteplaats van diegene te verwerken, omdat het niet ondenkbaar is dat personen op de lijst dezelfde naam en geboortedatum hebben. Aan de hand van de geboorteplaats kan worden vastgesteld of het de juiste persoon betreft.

Tijdens de beoordeling van de recidive lijst is vastgesteld dat het gebruik van de afkomstgerelateerde indicator 'geboorteplaats' noodzakelijk en ter zake dienend is voor het effectieve gebruik van deze lijst. Voorts is vastgesteld dat het verwerken van deze afkomstgerelateerde indicator niet bovenmatig is.



Koninklijke Marechaussee

Beoordelingskader verwerking afkomst gerelateerde indicatoren (agi)

Inleiding

Aan de Koninklijke Marechaussee (KMar) zijn, op grond van artikel 4, eerste lid, van de Politiewet 2012 (Pw 2012), een aantal politietaken opgedragen. In het kader van de uitvoering van deze taken verwerkt de KMar persoonsgegevens, die, afhankelijk van de taak en het doel van de verwerking, onder een van volgende regimes kunnen vallen: de Wet politiegegevens (Wpg), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017). De werkzaamheden die de KMar ten behoeve van de MIVD uitvoert, vallen onder de Wiv 2017 en zullen hier buiten beschouwing worden gelaten.

Voor de KMar geldt, kort gezegd, dat de persoonsgegevens die in het kader van de grenstaak¹ worden verwerkt onder de AVG vallen. Dit geldt ook voor de persoonsgegevens die in het kader van de bedrijfsvoering (o.a. HR-taken als werkgever) en opleidingen worden verwerkt.²

In dit document zal zowel een Wpg als een AVG toetsingskader worden gegeven voor de beoordeling van de rechtmatigheid van de betreffende verwerking. Bij de beoordeling van de rechtmatigheid wordt er, kort gezegd, gekeken of de afkomstgerelateerde indicatoren (agi) die in het risicomodel worden gebruikt, rechtmatig zijn verkregen en voor het doel van het risicomodel mogen worden verwerkt. Naast rechtmatigheid moet echter ook de behoorlijkheid van de verwerking worden beoordeeld.³ Deze laatste beoordeling bevat normen die wat meer open zijn geformuleerd, dan de normen die zien op de rechtmatigheid. Om puur praktische redenen wordt er voor gekozen om eerst naar de rechtmatigheid van de verwerking te kijken en vervolgens, als de verwerking als rechtmatig wordt beoordeeld, de behoorlijkheid ervan te beoordelen.

¹ De Koninklijke marechaussee voert, op grond van het bepaalde in artikel 4, eerste lid onder f, van de Pw 2012, onder meer de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken uit. Hieronder wordt, onder meer, begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister voor Immigratie en Asiel aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde.

² Hierbij moet worden opgemerkt dat Defensiebrede AVG-verwerkingen, zoals Peoplesoft, hier ook buiten beschouwing zullen worden gelaten, nu deze op grond van de Regeling AVG Defensie onder de verantwoordelijkheid van de SG Defensie vallen.

³ Dat een verwerking ook behoorlijk dient te zijn, volgt onder meer uit artikel 3, tweede lid, van de Wpg.

BELANGRIJKE NOTIE BIJ DE NAVOLGENDE TOETSINGSKADERS (Wpg/AVG)

Hierna volgen de beoordelingskaders voor de verwerkingen op grond van respectievelijk de Wpg en de AVG. Deze kaders zijn stapsgewijs ingedeeld, waarbij ervoor gekozen is om eerst de rechtmatigheid en daarna de behoorlijkheid te beoordelen. Deze keuze zegt echter niets over de mate van belangrijkheid van de individuele stappen.

Belangrijk is ook in acht te nemen dat elk van de deelstappen even zwaar weegt. Als bij één van de deelstappen wordt vastgesteld dat de verwerking niet voldoet aan de rechtmatigheid of behoorlijkheid, heeft dit tot gevolg dat de gehele verwerking als onrechtmatig en/of onbehoorlijk moet worden aangemerkt.

Definities⁴

<i>Afkomst-gerelateerde indicator:</i>	Een selectie criterium binnen een risicoprofiel dat verband houdt met de afkomst en/of nationaliteit van een persoon. Voorbeelden hiervan zijn: geboorteplaats buiten Nederland, een ander land van herkomst dan Nederland, een niet-Nederlandse nationaliteit.
<i>Etnische afstamming/ethniciteit:</i>	Verwijst naar lidmaatschap van een sociale of maatschappelijke groep die wordt gekenmerkt door een gemeenschappelijke nationaliteit, stam, geloofsovertuiging, taal of culturele en traditionele afkomst of achtergrond.
<i>Nationaliteit:</i>	De juridische band tussen een individu en een staat die recht geeft op erkenning als staatsburger van die staat.
<i>Objectieve rechtvaardiging:</i>	Van een objectieve rechtvaardiging voor onderscheid is sprake wanneer onderscheid een legitiem doel nastreeft en er een redelijke relatie van evenredigheid bestaat tussen het gemaakte onderscheid en het nagestreefte doel.
<i>Ras:</i>	Juridische verzamelterm voor: huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming.
<i>Risicoprofiel:</i>	Een verzameling van één of meerdere selectiecriteria op basis waarvan een bepaald risico op normovertreding wordt ingeschat en een selectiebeslissing wordt gemaakt.

*Wat is een risicoprofiel?*⁵

“ De overheid maakt bij het uitoefenen van controle- en handhavingsbevoegdheden onvermijdelijk gebruik van selectie. Er zal meestal geen capaciteit zijn om iedereen aan een even intensieve controle te onderwerpen. Soms vindt die selectie steekproefsgewijs plaats, soms door een ambtenaar of computer aan de hand van bepaalde risicofactoren (selectiecriteria). In dat laatste geval wordt gesproken van een risicoprofiel: een verzameling van één of meer selectiecriteria op basis waarvan een bepaald risico op normovertreding wordt ingeschat en een selectiebeslissing wordt gemaakt. In sommige gevallen is de selectie geautomatiseerd en zijn de selectiecriteria in een computer algoritme verwerkt of zelfs door dit algoritme gegenereerd (bij zogenoemde ‘slimme’ of ‘zelflerende’ algoritmes). In andere gevallen vindt de selectie plaats door overheidsfunctionarissen, op basis van eerdere ervaringen en/of vooraf vastgestelde selectiecriteria. In al deze gevallen vindt selectie plaats op basis van kenmerken die mogelijk in verband staan met normovertreding. Hierbij is van belang dat risicoprofielen proactief worden ingezet, nog voordat zich enige vorm van normovertreding heeft voorgedaan. [...]”⁶

⁴ Definities afkomstig uit het rapport ‘Discriminatie door risicoprofielen, Een mensenrechtelijk toetsingskader’ van het College voor de Rechten van de Mens (p.7)

⁵ In dit document worden de termen ‘risicomodel’ en ‘risicoprofiel’ door elkaar gebruikt, maar wordt met beide hetzelfde bedoeld.

⁶ Zie het rapport ‘Discriminatie door risicoprofielen, Een mensenrechtelijk toetsingskader’ van het College voor de Rechten van de Mens, p.12

Is het AVG of het Wpg toetsingskader van toepassing?

In het kader van de beoordeling van de rechtmatigheid van de verwerking van agi in een risicomodel, moet als eerste worden vastgesteld welk regime op deze verwerking van toepassing is: de AVG of de Wpg.

- 1) Wat is het doel van het risicomodel? Waarvoor wordt het precies gebruikt?
- 2) In het kader van de uitvoering van welke, in artikel 4, eerste lid, Pw 2012 genoemde, politietaak (of politietaken) wordt het risicomodel gebruikt?

Artikel 4 Pw 2012

1. Aan de Koninklijke marechaussee, die onder het beheer van Onze Minister van Defensie staat, zijn, onverminderd het bepaalde bij of krachtens andere wetten, de volgende politietaken opgedragen:
 - a. het waken over de veiligheid van de leden van het koninklijk huis, in samenwerking met andere daartoe aangewezen organen;
 - b. de uitvoering van de politietaak ten behoeve van Nederlandse en andere strijdkrachten, alsmede internationale militaire hoofdkwartieren, en ten aanzien van tot die strijdkrachten en hoofdkwartieren behorende personen;
 - c. de uitvoering van de politietaak op de luchthaven Schiphol en op de andere door Onze Minister en Onze Minister van Defensie aangewezen luchtvaartterreinen, alsmede de beveiliging van de burgerluchtvaart;
 - d. de verlening van bijstand alsmede de samenwerking met de politie krachtens deze wet, daaronder begrepen de assistentieverlening aan de politie bij de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, het bewaken en beveiligen van objecten en diensten en het waken over de veiligheid van aangewezen personen als bedoeld in artikel 42, eerste lid, onder c;
 - e. de uitvoering van de politietaak op plaatsen onder beheer van Onze Minister van Defensie, op verboden plaatsen die krachtens de Wet bescherming staatsgeheimen ten behoeve van de landsverdediging zijn aangewezen, alsmede op het terrein van de ambtswoning van Onze Minister-President;
 - f. de uitvoering van de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, waaronder begrepen de bediening van de daartoe door Onze Minister voor Immigratie en Asiel aangewezen doorlaatposten en het, voor zover in dat verband noodzakelijk, uitvoeren van de politietaak op en nabij deze doorlaatposten, alsmede het verlenen van medewerking bij de aanhouding of voorgeleiding van een verdachte of veroordeelde;
 - g. de bestrijding van mensensmokkel en van fraude met reis- en identiteitsdocumenten;
 - h. het in opdracht van Onze Minister en Onze Minister van Defensie ten behoeve van De Nederlandsche Bank N.V. verrichten van beveiligingswerkzaamheden.

Artikel 1 Wpg (definities)

- a. Politiegegevens: elk persoonsgegeven dat wordt verwerkt in het kader van de uitvoering van de politietaak, bedoeld in de artikelen 3 en 4 van de Politiewet 2012, met uitzondering van:
 - de uitvoering van wettelijke voorschriften anders dan de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften;
 - de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel i, onder 1° en artikel 4, eerste lid, onderdeel f, van de Politiewet 2012 [...].

Artikel 2 Wpg (reikwijdte)

1. Deze wet is van toepassing op de verwerking van politiegegevens door een bevoegde autoriteit die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn daarin te worden opgenomen.
2. Deze wet is niet van toepassing op de verwerking van politiegegevens:
 - a. ten behoeve van activiteiten met uitsluitend persoonlijke doeleinden;
 - b. ten behoeve van de interne bedrijfsvoering.

Als het risicomodel in het kader van de uitvoering van de in artikel 4, lid 1 onder f, Pw 2012 genoemde taak (de 'grenstaak') wordt gebruikt, dan is niet de Wpg, maar de AVG van toepassing en moet de verwerking aan de hand van dat toetsingskader worden beoordeeld.

Het beoordelingskader voor de Wpg vind je bij Deel I en die voor de AVG onder Deel II.

DEEL I Verwerking op grond van de Wpg

In dit deel wordt aan de hand van een aantal vragen beoordeeld of de verwerking 1) rechtmatig is en 2) behoorlijk is. Deze beoordeling wordt aan de hand van de Wpg, het Besluit politiegegevens (Bpg) en de Regeling Wpg Defensie gemaakt.

1) Hoe zijn de politiegegevens verkregen?

Als eerste is het goed om te weten dat de Wpg geen artikelen bevat die zien op het verkrijgen van politiegegevens, maar alleen bepalingen met betrekking tot het verwerken van politiegegevens bevat.⁷ Dit betekent dat de wettelijke grondslag voor het verkrijgen van politiegegevens uit andere wet- of regelgeving moet volgen, zoals artikel 4, eerste lid, Pw 2012, artikel 151c van de Gemeentewet of het Wetboek van Strafvordering.⁸

Artikel 3 Wpg (noodzakelijkheid, rechtmatigheid en doelbinding)

2. Politiegegevens worden slechts verwerkt voor zover dit behoorlijk en rechtmatig is, de gegevens rechtmatig zijn verkregen en de gegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, toereikend, terzake dienend en niet bovenmatig zijn. [...]

2) Voor welk doeleinde worden de gegevens verwerkt?

De Wpg bevat een aantal, limitatief opgesomde, doeleinden waarvoor politiegegevens rechtmatig mogen worden verwerkt, te weten: artikel 8 Wpg, artikel 9 Wpg, artikel 10 Wpg, artikel 12 Wpg, artikel 13 Wpg en artikel 22 Wpg

Artikel 8 Wpg (uitvoering van de dagelijkse politietaak)

1. Politiegegevens kunnen worden verwerkt met het oog op de uitvoering van de dagelijkse politietaak gedurende een periode van één jaar na de datum van de eerste verwerking. [...]

Artikel 9 Wpg (onderzoek in verband met de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval)

1. Politiegegevens kunnen gericht worden verwerkt ten behoeve van een onderzoek met het oog op de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval. [...]

⁷ Onder 'verwerken' wordt verstaan: elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot politiegegevens of een geheel van politiegegevens, al dan niet uitgevoerd op geautomatiseerde wijze, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, afschermen of vernietigen van politiegegevens (zie art. 1 onder c, Wpg).

⁸ Dit is een niet-limitatieve opsomming van wettelijke verkrijgingsgrondslagen.

Artikel 10 Wpg (inzicht in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde)

1. Politiegegevens kunnen gericht worden verwerkt met het oog op het verkrijgen van inzicht in de betrokkenheid van personen bij:
 - a. het beramen of plegen van misdrijven [...]
 - b. handelingen die kunnen wijzen op het beramen of plegen van bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen categorieën van misdrijven die door hun omvang of ernst of hun samenhang met andere misdrijven een ernstig gevaar voor de rechtsorde opleveren;
 - c. handelingen die, gezien hun aard of frequentie of het georganiseerde verband waarin zij worden gepleegd, een ernstige schending van de openbare orde vormen. [...]

Artikel 12 Wpg (informanten)

1. Politiegegevens kunnen worden verwerkt met het oog op de controle op en het beheer van een informant alsmede de beoordeling en verantwoording van het gebruik van informantgegevens. [...]

Artikel 13 Wpg (ondersteunende taken)

1. Ten behoeve van de ondersteuning van de taak, bedoeld in artikel 1, onderdeel a, kunnen de politiegegevens die worden verwerkt overeenkomstig artikel 8, 9 en 10, verder worden verwerkt voor zover zij relevant zijn voor:
 - a. het vaststellen van eerdere verwerkingen ten aanzien van eenzelfde persoon of zaak, onder meer ter bepaling van eerdere betrokkenheid bij strafbare feiten;
 - b. het ophelderen van strafbare feiten die nog niet herleid konden worden tot een verdachte;
 - c. identificatie van personen of zaken;
 - d. het onder de aandacht brengen van personen of zaken met het oog op het uitvoeren van een gevraagde handeling danwel met het oog op een juiste bejegening van personen;
 - e. het uitvoeren van taken ten dienste van de justitie.
2. Ten behoeve van de ondersteuning van de taak, bedoeld in artikel 1, onderdeel a, kunnen de politiegegevens die worden verwerkt overeenkomstig artikel 8, 9 of 10 door een verwerkingsverantwoordelijke centraal verder worden verwerkt voor zover zij relevant zijn voor het verkrijgen van landelijk inzicht in specialistische onderwerpen. De verder verwerkte gegevens worden ter beschikking gesteld aan door een verwerkingsverantwoordelijke geautoriseerde personen voor zover zij deze behoeven voor de uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 1, onderdeel a.
3. Ten behoeve van de ondersteuning van de taak, bedoeld in artikel 1, onderdeel a, worden de politiegegevens die overeenkomstig artikel 8, 9 en 10 worden verwerkt, voor zover zij relevant zijn voor geautomatiseerde vergelijking met het oog op de melding van verschillende verwerkingen jegens eenzelfde persoon, daarvoor ter beschikking gesteld en verder verwerkt. De gerelateerde gegevens kunnen, na instemming van een daartoe bevoegde functionaris, verder worden verwerkt op grond van artikel 8, 9 of 10. [...]

Artikel 22 Wpg (verwerking voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek)

1. Politiegegevens kunnen worden verwerkt ten behoeve van beleidsinformatie, wetenschappelijk onderzoek of statistiek met het oog op de taak, bedoeld in artikel 1, onderdeel a, onder de voorwaarde dat de resultaten daarvan geen persoonsgegevens mogen bevatten. [...]

3) Worden er bijzondere categorieën van politiegegevens verwerkt?

Onder bijzondere categorieën van politiegegevens vallen niet alleen gegevens over iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid,⁹ seksuele leven of het lidmaatschap van een vakvereniging, maar ook gegevens betreffende etnische afkomst, genetische gegevens¹⁰ en biometrische gegevens¹¹ met het oog op de unieke identificatie van een natuurlijke persoon.

Op het moment dat bijzondere categorieën van politiegegevens worden verwerkt, is in de Wpg bepaald dat het verwerken van deze gegevens in aanvulling op de verwerking van andere politiegegevens moet plaatsvinden en dat de verwerking van deze bijzondere categorieën van politiegegevens voor het doel onvermijdelijk is.¹²

Artikel 5 Wpg (bijzondere categorieën van politiegegevens)

De verwerking van politiegegevens waaruit ras, etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, of het lidmaatschap van een vakbond blijkt, en de verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een natuurlijke persoon, of gegevens over gezondheid, seksuele leven en seksuele gerichtheid vindt slechts plaats wanneer dit onvermijdelijk is voor het doel van de verwerking, in aanvulling op de verwerking van andere politiegegevens betreffende de persoon en de gegevens afdoende zijn beveiligd.

4) Hoe lang worden de gegevens bewaard?

In de Wpg worden een aantal grenzen met betrekking tot het bewaren, verwijderen en vernietigen van politiegegevens genoemd. De ondergrens hierbij is dat politiegegevens niet langer mogen worden verwerkt, en daarmee dus ook niet langer mogen worden bewaard, dan strikt noodzakelijk is (voor het doel waarvoor ze worden verwerkt). Voorts mogen gegevens maar voor een bepaalde tijd worden verwerkt, waarna ze moeten worden verwijderd en uiteindelijk moeten worden vernietigd. Er zal dus moeten worden vastgesteld hoe lang de verkregen agi en de uitkomsten van het risicomodel worden bewaard en of dit binnen de, door de Wpg gestelde, bewaartermijnen past.

Artikel 3 Wpg (noodzakelijkheid, rechtmatigheid en doelbinding)

1. Politiegegevens worden slechts verwerkt voor zover dit noodzakelijk is voor de bij of krachtens deze wet geformuleerde doeleinden.

⁹ Gegevens over gezondheid: persoonsgegevens met betrekking tot de fysieke of mentale gezondheid van een natuurlijke persoon, waaronder gegevens over verleende gezondheidsdiensten, waarmee informatie over zijn gezondheid wordt gegeven (artikel 1, onder t, Wpg).

¹⁰ Genetische gegevens: persoonsgegevens met betrekking tot de overgeërfde of verworven genetische kenmerken van een natuurlijke persoon die unieke informatie verschaffen over de fysiologie of de gezondheid van die persoon en die met name voortkomen uit een analyse van een biologisch monster van die persoon (artikel 1, onder r, Wpg).

¹¹ Biometrische gegevens: persoonsgegevens die het resultaat zijn van een specifieke technische verwerking met betrekking tot de fysieke, fysiologische, of gedragskenmerken van een natuurlijke persoon op grond waarvan de eenduidige identificatie van die persoon mogelijk is of bevestigd wordt, zoals afbeeldingen van het gezicht of dactyloscopische gegevens (artikel 1 onder s, Wpg).

¹² Hierbij moet worden opgemerkt dat 'onvermijdelijk' strikter moet worden opgevat, dan wanneer er 'noodzakelijk' staat.

Artikel 14 Wpg (bewaartermijnen)

1. De op grond van de artikelen 8, zesde lid, 9, vierde lid, en artikel 10, zesde lid, verwijderde politiegegevens worden gedurende een termijn van vijf jaar bewaard ten behoeve van verwerking met het oog op de afhandeling van klachten en de verantwoording van verrichtingen en vervolgens vernietigd.
2. De artikelen 16 tot en met 20 alsmede de artikelen 23 en 24 zijn op de overeenkomstig het eerste lid bewaarde politiegegevens niet van toepassing.
3. In bijzondere gevallen en voor zover dat noodzakelijk is voor een doel als bedoeld in artikel 9 of 10, kunnen politiegegevens die overeenkomstig het eerste lid worden bewaard, in opdracht van het bevoegd gezag, bedoeld in de artikelen 11, 12 en 14 van de Politiewet 2012, ter beschikking worden gesteld voor hernieuwde verwerking op grond van artikel 9 of 10. [...]

5) Worden de agi, de risicomodellen of de resultaten ervan verstrekt aan anderen?

Er moet worden vastgesteld of de specifiek verkregen agi-politiegegevens en de uitkomsten van het risicomodel aan anderen zijn verstrekt en zo ja, op welke grondslag deze verstrekking heeft plaatsgevonden. Hierbij moet een onderscheid worden gemaakt tussen het verstrekken van deze gegevens binnen het domein van de Wpg (bijv. aan de politie) en aan derden buiten het Wpg domein.

Artikel 15 Wpg (ter beschikking stellen van politiegegevens)

1. De verwerkingsverantwoordelijke stelt politiegegevens ter beschikking aan personen die door hemzelf dan wel door een andere verwerkingsverantwoordelijke overeenkomstig artikel 6, tweede lid, zijn geautoriseerd voor de verwerking van politiegegevens, voor zover zij deze behoeven voor de uitvoering van hun taak. [...]

Artikel 16 Wpg (verstrekking aan gezagsdragers)

1. De verwerkingsverantwoordelijke verstrekt politiegegevens aan:
 - a. leden van het openbaar ministerie voor zover zij deze behoeven:
 - 1°. in verband met hun gezag of zeggenschap over de politie of over andere personen of instanties die met de opsporing van strafbare feiten zijn belast, of
 - 2°. voor de uitvoering van andere hun bij of krachtens de wet opgedragen taken;
 - b. de burgemeesters voor zover zij deze behoeven:
 - 1°. in verband met hun gezag en zeggenschap over de politie, of
 - 2°. in het kader van de handhaving van de openbare orde. [...]

Artikel 18 Wpg (verstrekking aan derden structureel)

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen personen en instanties worden aangewezen aan wie of waaraan, met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, politiegegevens worden of kunnen worden verstrekt ter uitvoering van de bij of krachtens die algemene maatregel van bestuur aan te geven taak. [...]

Artikel 19 Wpg (verstrekking aan derden incidenteel)

In bijzondere gevallen kan de verwerkingsverantwoordelijke, voor zover dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, in overeenstemming met het bevoegd gezag, bedoeld in de artikelen 11, 12 en 14 van de Politiewet 2012, beslissen tot het verstrekken van politiegegevens aan personen of instanties voor de volgende doeleinden:

- a. het voorkomen en opsporen van strafbare feiten;
- b. het handhaven van de openbare orde;
- c. het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven;
- d. het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving.

Artikel 20 Wpg (verstrekking aan derden structureel voor samenwerkingsverbanden)

1. De verwerkingsverantwoordelijke kan, voor zover dit met het oog op een zwaarwegend algemeen belang noodzakelijk is ten behoeve van een samenwerkingsverband van de bevoegde autoriteiten met personen of instanties, in overeenstemming met het bevoegd gezag, bedoeld in de artikelen 11, 12 en 14 van de Politiewet 2012, beslissen tot het verstrekken van politiegegevens aan die personen en instanties voor de volgende doeleinden:
 - a. het voorkomen en opsporen van strafbare feiten;
 - b. het handhaven van de openbare orde;
 - c. het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven;
 - d. het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving. [...]

6) Is de verwerking behoorlijk, noodzakelijk, terzake dienend en niet bovenmatig?

Met de vragen 1 tot en met 5 wordt de rechtmatigheid van de verwerking beoordeeld. Deze laatste vraag ziet op de behoorlijkheid van de verwerking. Dit houdt, meer specifiek in, dat moet worden beoordeeld of de verwerking noodzakelijk, ter zake dienend, niet bovenmatig en behoorlijk is.

Artikel 3 Wpg (noodzakelijkheid, rechtmatigheid en doelbinding)

1. Politiegegevens worden slechts verwerkt voor zover dit noodzakelijk is voor de bij of krachtens deze wet geformuleerde doeleinden. 2 Politiegegevens worden slechts verwerkt voor zover dit behoorlijk en rechtmatig is, de gegevens rechtmatig zijn verkregen en de gegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, toereikend, terzake dienend en niet bovenmatig

DEEL II Verwerking op grond van de AVG

In het geval van de KMar vallen verwerkingen die in het kader van de uitvoering van de bij Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken (artikel 4, eerste lid onder f, van de Politiewet 2012) en verwerkingen die met het oog op de bedrijfsvoering en opleiding plaatsvinden, onder de AVG.

De beoordeling van deze verwerkingen vindt plaats aan de hand van de AVG, de bijbehorende Uitvoeringswet AVG (UAVG) en de Regeling AVG Defensie. Gezien de verscheidenheid aan mogelijkheden kunnen die hier niet allemaal van tevoren worden uitgewerkt. Deze moeten echter wel, voor zover relevant, expliciet bij een concrete beoordeling worden betrokken.

In overweging 39 en artikel 5 van de AVG zijn, samengevat, een aantal vereisten vastgelegd, waaraan het verwerken van persoonsgegevens moet voldoen. Zo moet elke verwerking van persoonsgegevens behoorlijk en rechtmatig zijn. Dit betekent dat het voor natuurlijke personen transparant moet zijn dat hun persoonsgegevens worden verzameld, gebruikt, geraadpleegd of anderszins worden verwerkt of zullen worden verwerkt. Verder moeten de specifieke doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt expliciet en gerechtvaardigd zijn en moeten ze zijn vastgesteld op het moment dat het verzamelen ervan gaat plaatsvinden.

In deze overweging is verder bepaald dat de persoonsgegevens toereikend en ter zake dienend moeten zijn en dat het verzamelen of verwerken ervan beperkt moet blijven tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt. Ook is er aandacht voor het bewaren of opslaan van deze gegevens, nu de opslagperiode ervan tot een strikt minimum moet worden beperkt.

Al deze elementen worden hieronder nader uitgewerkt.

1) Wat is het doel van de verwerking? En is deze rechtmatig?

In overweging 40 en 41 van de AVG is bepaald dat voor de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens de toestemming van de betrokkene is vereist, dan wel dat er een andere gerechtvaardigde grondslag is waarin de wet voorziet. De grondslag kan volgen uit de AVG of andere Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen. Het doeleinde moet altijd verband houden met deze grondslag.

Een andere grond voor een rechtmatige verwerking kan zijn dat de betreffende verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.

Vastgesteld moet worden of het doel van de verwerking van persoonsgegevens met agi op grond van de AVG rechtmatig is. In de AVG is bepaald dat het verwerken van persoonsgegevens alleen rechtmatig kan zijn als het gebeurt met als doeleinde de uitvoering van een van de in artikel 6 van de AVG genoemde grondslagen.

Voor de uitvoering van taken van de KMar, welke zijn vastgelegd in artikel 4, eerste lid, van de Pw 2012, is deze rechtmatigheid met name te vinden in artikel 6, eerste lid, onder c en e (en mogelijk d) van de AVG.

Bij een beroep op de grondslagen uit artikel 6, eerste lid sub c of e, AVG zal op grond van het derde lid van dit artikel tevens altijd verwezen moeten worden naar de wettelijke bepalingen waarin die verplichting of taak is vastgelegd. Voor de grenstaak zal dit doorgaans (in ieder geval) artikel 4,

eerste lid onder f, Pw 2012, gelezen in samenhang met artikel 46, eerste lid onder a, of artikel 47, eerste lid onder b, van de Vreemdelingenwet 2000 en artikel 8 van de Schengen Grenscode zijn.

Artikel 6 AVG

1. De verwerking is alleen rechtmatig indien en voor zover aan ten minste een van de onderstaande voorwaarden is voldaan:

- a) de betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden;
- b) de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen;
- c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;
- d) de verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen;
- e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;
- f) de verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.

2) Is sprake van een verdere verwerking voor een ander doel?

Uit overweging 50 en artikel 6, vierde lid, van de AVG volgt dat de verwerking van persoonsgegevens voor andere doeleinden dan die waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld, alleen is toegestaan als de verwerking verenigbaar is met de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld. Als dat het geval is, dan is er geen andere afzonderlijke rechtsgrond benodigd, dan die op grond waarvan de verzameling van persoonsgegevens werd toegestaan.

Als de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend, kan in het Unierecht of het lidstatelijke recht worden vastgesteld en gespecificeerd voor welke taken en doeleinden de verdere verwerking als rechtmatig en verenigbaar met de aanvankelijke doeleinden moet worden beschouwd. Dit betekent dat de Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling die als rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens dient, ook als rechtsgrond voor verdere verwerking kan dienen.

Om na te gaan of een doel van verdere verwerking verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld, moet de verwerkingsverantwoordelijke, nadat hij aan alle voorschriften inzake rechtmatigheid van de oorspronkelijke verwerking heeft voldaan, onder meer rekening houden met:

- een eventuele koppeling tussen die doeleinden en de doeleinden van de voorgenomen verdere verwerking;

- het kader waarin de gegevens zijn verzameld;
- met name de redelijke verwachtingen van de betrokkenen op basis van hun verhouding met de verwerkingsverantwoordelijke betreffende het verdere gebruik ervan;
- de aard van de persoonsgegevens;
- de gevolgen van de voorgenomen verdere verwerking voor de betrokkenen;
- en passende waarborgen bij zowel de oorspronkelijke als de voorgenomen verdere verwerkingen.

Als in de betreffende verwerking gebruikt wordt gemaakt van persoonsgegevens die binnen de KMar al aanwezig waren, en daarmee dus eerder voor een ander doel zijn verzameld, dan is sprake van een verdere verwerking voor een ander doel. Er moet dan worden beoordeeld of deze verdere verwerking verenigbaar is met het oorspronkelijke doel.

Hierbij moet worden opgemerkt dat het gebruik van persoonsgegevens voor wetenschappelijk onderzoek een eigen artikel in de AVG kent. In overweging 50 van de AVG is bepaald dat de verdere verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden, als een met de aanvankelijke doeleinden verenigbare rechtmatige verwerking moet worden beschouwd.

Artikel 6 AVG

4. Wanneer de verwerking voor een ander doel dan dat waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld niet berust op toestemming van de betrokkene of op een Unierechtelijke bepaling of een lidstaatrechtelijke bepaling die in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, lid 1, bedoelde doelstellingen houdt de verwerkingsverantwoordelijke bij de beoordeling van de vraag of de verwerking voor een ander doel verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld onder meer rekening met:

- a) Ieder verband tussen de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld, en de doeleinden van de voorgenomen verdere verwerking;
- b) het kader waarin de persoonsgegevens zijn verzameld, met name wat de verhouding tussen de betrokkenen en de verwerkingsverantwoordelijke betreft;
- c) de aard van de persoonsgegevens, met name of bijzondere categorieën van persoonsgegevens worden verwerkt, overeenkomstig artikel 9, en of persoonsgegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten worden verwerkt, overeenkomstig artikel 10;
- d) de mogelijke gevolgen van de voorgenomen verdere verwerking voor de betrokkenen;
- e) het bestaan van passende waarborgen, waaronder eventueel versleuteling of pseudonimisering.

3) Worden er bijzondere categorieën van persoonsgegevens verwerkt?

De agi die zien op ras en etniciteit zijn aan te merken als bijzondere categorieën van persoonsgegevens. Voor het verwerken van deze persoonsgegevens gelden strengere regels. Deze regels zijn uitgewerkt in artikel 9 AVG en paragraaf 3.1 van de UAVG.

In overweging 51 en 52 van de AVG staat hierover het volgende. Persoonsgegevens die door hun aard bijzonder gevoelig zijn wat betreft de grondrechten en fundamentele vrijheden, verdienen specifieke bescherming aangezien de context van de verwerking ervan significante risico's kan

meebrengen voor de grondrechten en de fundamentele vrijheden. Deze persoonsgegevens omvatten gegevens waaruit ras of etnische afkomst blijkt. De verwerking van foto's mag niet systematisch worden beschouwd als verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens, nu foto's alleen onder de definitie van biometrische gegevens vallen wanneer zij worden verwerkt met behulp van bepaalde technische middelen die de unieke identificatie of authenticatie van een natuurlijke persoon mogelijk maken. Dergelijke persoonsgegevens mogen niet worden verwerkt, tenzij de verwerking is toegestaan in de in de AVG vermelde specifieke gevallen. Hierbij moet er wel rekening worden gehouden dat in de wetgeving van de lidstaten specifieke bepalingen over gegevensbescherming kunnen worden opgenomen, die de toepassing van de regels van de AVG aanpassen. Dit met het oog op de vervulling van een wettelijke verplichting, met het oog op de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend. Van het verbod op de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens kan worden afgeweken als het Unierecht of lidstatelijk recht hierin voorziet en er daarnaast passende waarborgen worden geboden ter bescherming van persoonsgegevens en andere grondrechten.

Artikel 9 AVG

1. Verwerking van persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid zijn verboden.

2. Lid 1 is niet van toepassing wanneer aan een van de onderstaande voorwaarden is voldaan:

[...]

- b) de verwerking is noodzakelijk met het oog op de uitvoering van verplichtingen en de uitoefening van specifieke rechten van de verwerkingsverantwoordelijke of de betrokkene op het gebied van het arbeidsrecht en het sociale zekerheids- en sociale beschermingsrecht, voor zover zulks is toegestaan bij Unierecht of lidstatelijk recht of bij een collectieve overeenkomst op grond van lidstatelijk recht die passende waarborgen voor de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene biedt;
- c) de verwerking is noodzakelijk ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon indien de betrokkene fysiek of juridisch niet in staat is zijn toestemming te geven; [...]
- e) de verwerking heeft betrekking op persoonsgegevens die kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt. [...]
- g) de verwerking is noodzakelijk om redenen van zwaarwegend algemeen belang, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, waarbij de evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene
- h) de verwerking is noodzakelijk voor doeleinden van preventieve of arbeidsgeneeskunde, voor de beoordeling van de arbeidsgeschiktheid van de werknemer, medische diagnoses, het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten of behandelingen dan wel het beheren van gezondheidszorgstelsels en -diensten of sociale stelsels en diensten, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, of uit hoofde van een overeenkomst met een gezondheidswerker en behoudens de in lid 3 genoemde voorwaarden en waarborgen;

Artikel 24 UAVG

Gelet op artikel 9, tweede lid, onderdeel j van de verordening is het verband om bijzondere categorieën van persoonsgegevens te verwerken niet van toepassing, indien:

- a. De verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid van de verordening;
- b. Het onderzoek, bedoeld in onderdeel a, algemeen belang dient;
- c. Het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost; en
- d. Bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

4) Is sprake van geautomatiseerde besluitvorming?

Net als de Wpg, kent ook de AVG een streng regime daar waar het gaat om geautomatiseerde besluitvorming. Van belang is dat het verbod daarop niet opgaat bij menselijke tussenkomst in de besluitvorming of bij het uitblijven van rechtsgevolgen of aanmerkelijke gevolgen voor betrokkene. In afwijking van het regime van de Wpg hoeft de vereiste menselijke tussenkomst niet “voorafgaand” te zijn. Geldt het verbod uit het eerste lid wel, dan dient te worden gekeken naar de nadere uitzonderingsgronden van het tweede lid.

Artikel 22 AVG (Geautomatiseerde individuele besluitvorming, waaronder profilering)

1. De betrokkene heeft het recht niet te worden onderworpen aan een uitsluitend op geautomatiseerde verwerking, waaronder profilering, gebaseerd besluit waaraan voor hem rechtsgevolgen zijn verbonden of dat hem anderszins in aanmerkelijke mate treft.
2. Lid 1 geldt niet indien het besluit:
 - a) noodzakelijk is voor de totstandkoming of de uitvoering van een overeenkomst tussen de betrokkene en een verwerkingsverantwoordelijke;
 - b) is toegestaan bij een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling die op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is en die ook voorziet in passende maatregelen ter bescherming van de rechten en vrijheden en gerechtvaardigde belangen van de betrokkene; of
 - c) berust op de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene.
3. In de in lid 2, punten a) en c), bedoelde gevallen treft de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen ter bescherming van de rechten en vrijheden en gerechtvaardigde belangen van de betrokkene, waaronder ten minste het recht op menselijke tussenkomst van de verwerkingsverantwoordelijke, het recht om zijn standpunt kenbaar te maken en het recht om het besluit aan te vechten.
4. De in lid 2 bedoelde besluiten worden niet gebaseerd op de in artikel 9, lid 1, bedoelde bijzondere categorieën van persoonsgegevens, tenzij artikel 9, lid 2, punt a) of g), van toepassing is en er passende maatregelen ter bescherming van de gerechtvaardigde belangen van de betrokkene zijn getroffen.

5) Is de verwerking rechtmatig, behoorlijk, transparant en minimaal?

In algemene zin moet een gegevensverwerking rechtmatig, behoorlijk en transparant zijn. Ook geldt de verplichting van minimale gegevensverwerking. Hierbij zijn met name het noodzakelijkheids criterium en het beginsel van dataminimalisatie van belang: ook wanneer is voldaan aan het hebben van een doeleinde en de andere, hiervoor genoemde stappen, moet er altijd voldoende kunnen worden onderbouwd waarom de verwerking in het licht daarvan (nog steeds) noodzakelijk is. Daarnaast mogen er niet meer persoonsgegevens worden verwerkt, dan noodzakelijk is voor het doeleinde waarvoor de gegevens worden verwerkt. Ook moet de opslagperiode van de persoonsgegevens tot een strikt minimum worden beperkt.

Artikel 5 AVG (Beginselen inzake verwerking van persoonsgegevens)

1. Persoonsgegevens moeten:

a) worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, behoorlijk en transparant is („rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie”); [...]

c) toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”).